

JREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. — Uradne ure za stranke so od 10. do 12. dopoldne in od 4. do 7. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogersko in Bosno K 10/40, polletna K 5/20, četrtletna K 2/60, mesečna K —90; za Nemčijo celoletno K 12—; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 14—.

ZARJA

Glasi slovenskega delovnega ljudstva.

„ZARJA“ izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstropje, in uraduje za stranke vsak delavnik od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer.

Inserati: enostopna peti vrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 847.

V Ljubljani, v soboto dne 20. junija 1914.

Leto IV.

Prijateljske zveze med kapitalističnimi državami.

Avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand ima v Konopištu na Češkem posestvo, kjer ima velike in krasne nasade vrtnic. V juniju, ko so vrtnice v cvetju, so konopiški vrtni prelesta krasota. Pretečeni petek si je ogledal prestolonaslednikove vrtnice naš zaveznik nemški cesar Viljem II. Samo zaradi lepih cvetočih rož je potoval Viljem iz Berlina v Konopišt, tako so razlagali oficijozni listi. Kdo dvomi, da nima cesar Viljem toliko prostega časa, da napravi precej dolga potovanja le zato, da se radujejo oči lepih barv vrtnic in da se na večer, ko zapihlja lahen vetrič, opaja ob mamljivem vonju rož? Proletarcem, ki potujejo le takrat, kadar jih nažene trebuh, ker drugače ni ne časa ne denarja, se zde morda taka potovanja nepotrebna, ali za enkrat je že tako urejeno na svetu, da uganja lahko tista gospoda, ki nič ne dela, vse polno takega, o čemer mislijo proletarci, da je nepotrebno. Visoka in najvišja gospoda ima pa razen oficijoznih listov na razpolago tudi še druge liste, kjer odlaga to, kar jo teži v resnici, zakaj oficijozni listi so le za to, da prikrijejo resnico. Iz teh listov smo torej izvedeli, da so bile rože v Konopištu le po dišeča preteza za — dridnote! Konopiške rože so bile pa tudi zelo grobo stesana preteza; zakaj vsakomur, ki zna vsaj do pet šteti, se je zdelo čudno, da je spremljal na tem potovanju cesarja Viljema mornariški državni tajnik admiral Tirpitz. To spremstvo je dovelj zgovorno. Še bolj zgovorni dokazi o pravem namenu Viljemovega potovanja so pa listi, ki imajo stike z »dobro poučenimi krogi«.

Eden teh listov, »Militärische Rundschau«, pripoveduje na dolgo in široko, kaj da je bil pravi namen Viljemovega obiska v Konopištu. List pravi, da so bila posvetovanja v Konopištu največje politične in vojaške važnosti.

Rusija dela obsežne vojaške priprave in Rumunija se tudi močno giblje ter se približuje trojni zvezi, pri kateri ima močno oporo. Vse to vznemirja nemškega cesarja in prišel je v Konopišt, da priganja na hitro izgradbo naše mornarice. Nemškemu cesarju se namreč zdi, da imamo v Avstriji še premalo dridnotov in da se prepočasno množijo. Zato je vzel s seboj admiral Tirpitz, da še ta podkrepi avstrijskega prestolonaslednika v tem, da se iztisne lahko iz avstrijskega ljudstva še nekaj milijonov za oklopnice in križarke. Cesar Viljem je dosegel, da pospeši Avstrija zgradbo novih dridnotskih divizij in sicer tako, da bodo zgrajeni, preden se potečejo dovoljeni roki za pokritje dridnotskih stroškov. Vsi štirje dridnoti bodo dodelani v treh letih, med tem ko potečejo roki za stroške šele v petih letih!

Kaj je povod, da nas priganja Nemčija tako silno na izgradbo naše vojne sile — v Konopištu so se namreč v senci lepih rožnih grmov pomenkovali tudi o nujnosti izgradbe našega pravega brodovja? Nemški imperializem, ali praznoprav kapitalizem, se hoče razširiti, to je povod.

Kljub temu, da je Nemčija bolj oddaljena od Balkana kakor Avstrija, je Balkan za Nemško industrijo in trgovino vse bolj plodonosen trg nego za Avstrijo in sicer za to, ker je grof Berchtold tako žensalen zunanji političar. Tudi v Rumuniji je mnogo nemškega kapitala, zlasti v petrolejski produkciji. Več kakor polovica kapitala, investiranega v rumunski petrolejski industriji, je iz Nemčije. Prav tako je tudi v Turčiji. Čeprav se je močno skrčila turška posest v Evropi, ima pa Turčija v Mali Aziji

bogata ozemlja, ki jih bo izropal nemški kapital. Nemški kapitalizem se razteza na vse strani in išče kompanjona, ki naj bi ga ščitil pred konkurenco ruskega in francoskega kapitala. Konkurenca ni le huda, temveč lahko tudi prav močno zarožlja. Edini kompanjon, na katerega se zanesa Nemčija brez skrbi, je Avstrija, saj je vojaška velesila, meji neposredno na Nemčijo, ni v gospodarskem oziru nevaren konkurent in mora biti še vesela, če dovolijo industrijske velesile, da pobirajo avstrijski kapitalisti njene ostanke.

Kakor dobro dresiran kužek sluša Avstrija svojega varuha Nemčijo. Gradili bomo dridnote, leta 1918. bomo imeli tudi že kompletno zračno brodovje, vsako leto bo več ljudskih sinov po kasarnah, delavstvo bo izkrvavalo vsled vedno višjih indirektnih davkov in carin, in vse je za to, da bo nemški kapitalizem v senci bajonetov in topov brezskrbno grabil in za zahvalo morda prav neusmiljeno izkoriščal avstrijske proletarce. Taki so sadovi prijateljskih zvez med kapitalističnimi in militarističnimi državami.

Še en Berchtoldov uspeh.

Ruski car Nikolaj je prihajal v nedeljo v Rumunijo kakor triumfator. Pot mu je izgladil naš minister za zunanje zadeve grof Berchtold.

Ni še eno leto od tega, ko je veljala Rumunija za najboljšo prijateljico Avstrije, za trdno oporo avstrijske politike, za ljuto sovražnico Rusije. Še pred enim letom se je lahko zanašala Avstrija na rumunske bajonete tako kakor na svoje. In danes prihaja ruski car v Rumunijo, da zgradi trden zid med Avstrijo in njeno sosedo. Vse to po zaslugi grofa Berchtolda. Ko je bil napovedan obisk ruskega carja v Rumunijo, so se tolažili avstrijski oficijozni politiki s tem, da ne bo prijateljstvo med Rumunijo in Rusijo trajno, ker preganja Rusija Rumune v Besarabiji tako kruto. Ali sedaj je splavala tudi ta tolažba po vodi. Če je res, kar poročajo iz Rumunije, tedaj bo prijateljstvo med Rusijo in Rumunijo prav trdno in trajno. Sin rumunskega prestolonaslednika princ Karl se je zaročil s carjevo drugo hčerjo Tatjano in car jej je obljubil za doto Besarabijo, torej ravno oni del svojega ozemlja, o katerem so upali avstrijski krmirari, da postane sporna točka med Rusijo in Rumunijo.

Da preganja ruska vlada Rumune v Besarabiji, to so trobili avstrijski patriotje tudi zato v svet, da odvrnejo pozornost od dejstva, da zatira avstrijsko - ogrska vlada na Sedmograškem tri milijone Rumunov, ki so izročeni na milost in nemilost brutalnemu lopovu Tiszi. Ni čuda, če so zbudile upravičene tožbe sedmograških Rumunov, sovraštvo pri rumunskem ljudstvu in kraljestvu napram avstrijsko-ogrski državi.

Dolgo let je trajalo prijateljstvo med rumunskim in avstrijsko - ogrskim dvorom, ker je imel rumunski vladar dobiček od tega. Namesto da bi bili iskali naši državni prijatelji stvo rumunskega ljudstva, so izstradali rumunsko ljudstvo s svojo blazno agrarsko politiko. Nobeno rumunsko govedo ni smelo čez mejo, samo da niso bili prikrajšani naši agrarci, da so ti lahko tem dražje prodajali živino. Ni čuda, če je naraščalo sovraštvo proti Avstriji med rumunskim ljudstvom, ki je povečini kmetiško, bolj in bolj. Ko so bili že skoraj uničili gospodarsko moč ljudstva v Rumuniji, še vedno niso spoznali, da je skrajni čas za drugačno postopanje.

Potem je prišla druga balkanska vojna, vojna med prejšnjimi zavezniki in naš zunanji političar je razkril svojo onemoglost. Krmirari rumunske politike so bili tedaj še vedno Avstriji prijazni. Ali kar naenkrat je obsedla grofa Berchtolda blazna misel, da se mora iznebiti rumunskega prijateljstva. Pustil je Rumunijo in se oklenil bolgarskega kralja. Francoski listi so razkrili pred nekaj meseci, da je bil pripravljen bolgarski Ferdinand, ki so ga sprejeli na Dunaju lansko leto kot prijatelja, nekaj mesecev prej, da napade skupaj s Srbijo našo državo. Na Dunaju so ga bili sprejeli kot našega zaveznika proti Srbiji. Iz »rdeče knjige«, ki jo je predložilo zunanje ministrstvo delegacijam, smo izvedeli, da je opozoril avstrijski poslanik v Bukarešti grofa Berchtolda, da je zavlada med rumunskim ljudstvom nejevolja proti Avstriji. Ali grof Berchtold se je bil tako zajedel v svoje sovraštvo proti Srbiji, da je zahteval revizijo bukarške mirovne pogodbe, samo da priklene nase Bolgarsko. Ta Berchtoldov korak je zbudil po vsej Rumuniji silen odpor in utemeljil sovraštvo proti nam. Rumunski kralj je moral na pritisk ljudstva razdreti vse prijateljske vezi z Avstrijo. Kako kratkoviden, zaslepljen je grof Berchtold, kaže tudi njegova izjava v delegacijah od 29. aprila. Takrat je dejal: »Noben resen politik v Rumuniji ne misli na to, da izpostavi velike prednosti, ki jih je uživala Rumunija doslej vsled našega prijateljstva.« In danes slave rumunski vladajoči in posedi krogi ruskega carja, rumunska in ruska politika bosta odsej zasledovali skupno smer, ki bo seveda protiaustrijska in protinemška.

In v delegacijah so izrekli meščanski delegatje grofu Berchtoldu popolno zaupanje...

Cvetke z nacionalističnega vrta.

V Nabrežini se bore delavci z delodajalci. Delavci zahtevajo boljše plače, manj ur dela in posredovalnico dela. Tržaški slovenski nacionalizem, ki mu pravimo narodnjakarija, prikoči takoj na pomoč delodajalcem, izkoriščevalcem slovenskega delavstva. Potom svoje krumirske N. D. O. gre po Krasu in nabira krumirja za one izkoriščevalce, pri katerih stajajo delavci. Nabira krumirje za slovenske in italijanske nacionalistične izkoriščevalce. Svoje delo pa imenujejo narodnjaki »narodno delo« in krumirje predstavljajo za »narodne junake«. Zakaj, narodnjaki si mislijo: Pri neumnem ljudstvu se lahko opraviči v imenu narodnosti vsak zločin. In priznati moramo, da imajo narodnjaki pri svojem načinu upravičenja svojega zlodela, obilo sreče. Nele, da je število kratkovidcev, ki verjamejo narodnim frazam kakor tercijalka spovedniku, precej veliko. Imamo tudi obilo takozvanih članov inteligence, ki si ne morajo beliti glavo zato, da bi spoznali resnico in jo znali ločiti od krivice in laži, ki verjamejo narodnim frazam prav tako, kakor reveži, ki so postali člani N. D. O. In ti nacionalisti so povsod enaki. V Italiji so se pridružili nacionalisti vojakom in karabinerjem in pomagali pretepati stavekajoče delavce. Nacionalistično časopisje je seveda podobno svojemu nacionalističnemu gospodarju. Tržaška »Edinost« je tudi branila falšnega nabrežinskega župana Caharijo proti zahtevam delavstva. In si je revica, pri tem delu tudi domišljala, da se ji bo posrečilo oblatiti socialistične delavce in izvleči iz propada svojega Caharijo in regnikola Benvenuttija. No, danes je jasno vsem, ki imajo možgane v glavi, da »Edinost« ni bila v stanju pomagati Cahariji, nasprotno pa se je še sama bolj onečedila. Nje in njene stranke ne

bodo slovenski delavci tako hitro pozabili in v zgodovini ji bodo ohranili častno mesto med sovražniki delavstva in napredka.

V torek 16. t. m. se je vršila pri deželnem sodišču v Trstu razprava o ugovoru »Edinosti« proti zaplembi poročila o mazzinianskem shodu v gledišču »Fenice« dne 23. marca t. l. »Edinost« je zastopal »narodni« odvetniški kandidat dr. I. M. Čok. Sodišče je zaplembo razveljavilo in je imelo prav. Lepo je pa čitati, kako je dr. Čok zagovarjal »Edinost«. Dejal je med drugim tudi to: »Edinost« ni priobčila onega članka, da bi hujšala proti vladi, temveč zato, da pokaže na neprijateljstvo delovanje Italijanov. Dr. Čok ima pravico, da brani svojega klijenta, kakor zna in more. Topot je pa povedal žalostno resnico, ki je pa obenem najsmotnejša obsodba za »Edinost«. Kazati na neprijateljstvo delovanje drugega naroda v Avstriji, pomeni biti v službi avstrijske policije, pomeni biti vojun. To je pač najgrši opravek, ki ga more vršiti pošten Slovenec. »Edinost« je pa baje zelo zadovoljna, da se ji je posrečilo dokazati patrijotizem svoje stranke pred sodiščem in po Trstu že govore, da bodo napravili vodjo tržaških narodnjakov za generala veterinarjev. Le da bodo kolena narodnjakov preveč trpela pri večnem klečeplazenju in da se ne bodo mogli končno niti predstavljati kot rešitelje Avstrije.

»Edinost« od srede govori nekje o »poročnem volilnem sistemu za deželne zbornice in pravi: »Mi (in tudi socialni demokratje) smo že opetovano zahtevali uvedbo poročnega sistema.« Ste razumeli? Tudi socialni demokratje so to že zahtevali. Samo po sebi se razume, da je tak sistem iznašla »Edinost« in smo ga socialisti po njej posneli.

Končno je pa objavila »Edinost« te dni poročilo o nekem pretepu v Pulju in pravi: »Socialistični pekovski delavci so napadli narodne pekovske delavce z noži. En socialist je hudo ranjen, bil prenešen v bolnišnico, dva naša junaka sta pa v zaporu.« Pamet ne razume. Socialisti so napadli narodnjake. Socialisti so imeli nože. Drugače je pa socialist hudo ranjen in leži v bolnišnici, dva narodnjaka sta pa v zaporu. Kako je to neki mogoče? Bržkone je dal socialist nož narodnjaku v roke in ga po nižno prosil, naj ga okole. Stvar se je zgodila v resnici tako: Prišlo je do prepira na ulici med slovenskim socialističnim pekovskim pomočnikom in med dvema slovenskima krumirjema. Kmalu je prišel redar in povabil socialisti in enega krumirja (drugi je med tem časom pihjal) na policijo. Ko ju je peljal na policijo, je pa drugi krumir, ki je bil prej zbežal, od zadaj zadel socialistu močan udarec z velikim nožem. Redar ga je seve tako aretirjal in peljal socialisti v bolnišnico. Takega zavratnega zločina pa opisuje »Edinost« kot narodnega junaka samo zato, ker je zabodel z nožem socialisti.

Pa kaj bi govorili. Ni na svetu zločina, da se ne bi dal opravičiti v imenu nacionalizma. Zato je nacionalizem za delavce hujše zlo nego klerikalizem in se moramo zato varovati nacionalizma kakor kuge. Zakaj nacionalizem je v resnici velika kulturna kuga.

Politični pregled.

= Spravna pogajanja na Češkem. V soboto popoldne imajo v Pragi zastopniki vseh čeških strank sestanek, da razpravljajo o zadnji konferenci med Čehi in Nemci. Na ponedeljkovi konferenci so bili sklenili, da bo prihodnji ponedeljek še ena konferenca, če bo razpoloženje za spravo med strankami ugodno. Sedaj pa poročajo, da ne bo nobene konference več in so vsi poskusi za spravo zamani.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Lafanter.

(Dalje.)

»Kaj je dejal, prosim te?« je ponavljal, sede in opiraje glavo ob roko. »In kaj si ti dejala?«

»Žalostno je to,« je rekla Otilka stisnjeno.

»In potem... on je bil včeraj še tu.«

Ivan je stresel glavo, zenice so se mu razširile. Otilka ni čakala nadaljnih vprašanj, in mu je povedala vse, kaj in kako se je dogodilo. »Pa zakaj je neki to napisal? Najpodlejši nisi, vsi ljudje so podli! Peter pravi, da je bil nor.« Oba sta molčala. Nato je Ivan skomizgnil in dejal:

»To se bo dognalo z obdukcijo. Zakaj pa je napisal... da, zakaj? Jaz bi približno uganil, dasi...«

»Vem, kaj misliš,« je odgovorila Otilka. »Pa raje ne omenjam tega. Itak sva imela že mnogo sitnosti zaradi tega. Končno, to je že dobro... In danes, zlasti danes s Petrom ni moči govoriti.«

Ivan se je v tem zamislil. Zabobnal je s prsti po mizi. »Najpodlejši nisi, vsi ljudje so podli. Lahko si mislim,« si je dejal v duhu, »kako in zakaj je s tem meril nanj. Seve, na koscu papirja... mogoče torej, da je tu bila že duševna bolezen. Vsi ljudje so podli... tu je tako

jasno, da se mu je zgnusil svet. Sicer pa, saj je tako zvenela njegova večna pesem, da je vse nično in podlo. Bržkone je postala to njegova fiksna ideja, in potem ni ostajalo nič drugega nego... da, razumem ga...«

Vzdramil se je iz misli in izpregovoril Otilki:

»Čudno je pa, da je baš v teh burnih dneh sklenil samomor. To je nekaj posebnega in ima gotovo svoj vzrok.«

»Misliš?« je Otilka vzkliknila živahno.

Vstala je, prekoralaka sobo in obstala pri oknu.

»Veseli me, da si prišel. Človek časih... niti ne ve, kako se mu olajša. Toda med njima se je vendar nekaj zgodilo, to seveda...«

Ivan je skomizgnil. »Mogoče, da se ni zgodilo nič posebnega... mogoče, da je ena... tista goiova stvar.«

Otilka je prikimala in se zopet zamislila.

XXXVIII.

Po Ivanovem odhodu je sedela otožna. Tudi nji se je v tem trenutku pikaval pred očmi, pomen in tek človeškega življenja. Spomnila se je let, ko je Soumar prihajal poučevati k njim domu in ko so se prirejali večeri, katerih se je tudi zlasti on — kakor ji je bilo znano — udeleževal. Spomnila se je dob, ko je Ivan prihajal z novimi mislimi, ko je bil Ivan poln načrtov, planteečega navdušenja za življenje, ko je doma vse nekako dihalo pod vplivom tega navdušenja, t. i. ne da bi se bili vsi dali

zapeljivati Ivanovemu navdušenju, ampak ker so bili ti načrti in misli zopet in zopet predmet pogovorov — prijaznih, dobrovoljnih od očetove strani, od matrine pa skrbilnih. Spomnila se je dob, ko je bilo vse svetlo, nekako jasno in krasno, ko se je sama nekoliko udeleževala, seve le po svoje.

A vse je minilo, na Ivanovem obličju se je razlila zamišljena otožnost, življenska resnoba, in tudi nji so izginili tisti svetli, jasni časi.

Da, nji tudi. Pokimala je z glavo, h kateri je zašumela otožnost s svojimi perotmi. Pokimala je z glavo in v duhu zagledala njega — Soumarja, kakršen je bil včeraj prišel — morda malo pred smrtjo. Vzdihnila je. Spomnila se je Hanuša. »Katinka — to je bilo menda, kar sta imela med saboj.«

In od Hanuša je prešla k svojemu detetu, k svojemu malemu dečku. Premišljala je, kaj čaka v življeno to dete in kako bo rastle. Premišljala je, kako si tudi to dete nekoč izbere neko življensko pot, — torej po kakšni cesti, po kakšni poti pojde?

V teh njenih mislih se je vrnil Hanuš. Bila bi se rada zaupljivo pogovorila z njim, prisledila blizu k njemu, in preživela z njim zaupen trenutek.

Toda Hanuš se je vrnil nevoljen, kratkobeseden in brezobziren. Otilka je poizkusila nekolikokrat začeti pogovor, toda odbijal jo je in se umaknil v svojo delavnico.

»Resnično, s teboj se ne da več govoriti!« je zaklicala razvneto za njim.

Stopila je k oknu in zamišljeno zrla na ulico. Prežalostno ji je bilo. Zapuščeno, ponizano se je čutila v svojem zakonu, čutila je, da nima nikogar, kateremu bi tako iz polnega srca mogla izraziti vse, kar se v nji godi. Čutila je, da so to samo odlomki njene notranjosti, kar zaupa doma in Ivanu, kar pogosto izraža njeno obličje. Le njemu, svojemu detetu kvečjemu, se more popolnoma zaupati. In pri spominu na to dete, se ji je razjasnil obraz. Odšla je v spalnico, v kateri je spal dečko, postala je ob postelji. Vroče, toplo se je zagledala na spečega dojenčka.

Zopet se je vrnila v sosednjo sobo. Potem se je naenkrat odločila in vstopila v Hanušovo delavnico.

»Resnično, s teboj se ne da več govoriti!« je izpregovorila zopet.

Hanuš je obrnil glavo na svojem kožnatem fotelju. Kratko in pikro je odgovoril:

»Najbrže nimam toliko časa, da bi ga trčil s praznim besedičenjem.«

»Ti nimaš nikoli časa,« je menila Otilka.

»No, da kakor imaš ti navado soditi, ne. Ne morem zato, da —«

Otilka se je trpko nasmehnila in se zagledala na ulico. Nekaj časa je molčala, na to pa zopet izpregovorila:

»Za nič ne bi hotela, da bi ta najin mali zrastle v takega človeka, kakršen si ti.«

Hanuš je skomizgnil in se nasmehal z vliskega. »No, s takimi stvarmi si jaz ne ukvarjam še glave.«

== K Svihovi aferi. »Čas« priobčuje Svihovo izpoved. V tej izpovedi govori Svih o treh razdobjih o svojih odnosih do prške policije. Prvič je bil v zvezi s policijo l. 1910 in 1911 in sicer zgolj zaradi administrativnih zadev narodno socialne stranke, predvsem za tiskarsko koncesijo. Drugo razdobje imenuje Svih politično. Občeval je s Klimo, ker je hotel potem njega doseči, da bi dobili na najvišjih mestih, zlasti v Konopištu, boljše mnenje o narodno socialni stranki. S tem je hotel tudi doseči reformo strankinega programa k bolj pozitivni politiki in se približati nazorom dr. Kramarja. Za tretje razdobje označuje Svih čas, ko je bil izsledil v stranki neznanega konfidenta. Odslej je svoje znanje s Klimo izrabljal v to, da je uničeval delovanje tega konfidenta.

== Mariborski župan in državni poslanec Wastian je odločil obe ti mesti na pritisk strankinih pristašev, ker je vložena proti njemu ovadba, da si je nepošteno »prilaščal« knjige iz neke grške knjižarne.

== Novo francosko ministrstvo. V torek se je predstavil francoski zbornici novi ministrski kabinet, ki ga je bil sestavil Viviani. Ministrski predsednik Viviani je prečital na seji vladno izjavo, ki pravi glede zakona o triletni vojaški službi, da bo uporabljala vlada ta zakon natančno in lojalno, dokler ne bo v stanju, da ustvari olajšave vojaškega službovanja. Socialni demokratje so z ostrimi medklji izražali svojo nezadovoljnost s tem odstavkom vladne izjave. Ministrstvo Viviani je končno dobilo zaupnico, za katero je bilo 370 glasov, proti pa 137.

== Albanski boj. V ponedeljek so bili naskočili vstasi Drač v prvič. V sredo je bil drugi boj, pri katerem so bili na napadalec knezovi pristaši. Po vpadu v Drač so odšli vstasi v Šjak, knez je pa dobil ojačenja po Miriditih, katere so pripeljale avstrijske ladje (!) iz Lješa. V sredo ob 6. zjutraj so naskočili Miriditi vstase v prvič, a so vstasi odbili napad. Dopoldne so Miriditi naskočili vstase še dvakrat, a obakrat so jih odbili vstasi. Po drugem napadu so Miriditi pobegnili. Na begu jih je mnogo poskakalo v močvirje, kjer so utonili, ostale pa so vstasi potokili. Ko so pribegli Miriditi v Drač, kjer je nastala strašna zmešnjava. Miriditi niso hoteli več naskočiti vstasev, češ, da so bili poklicani le, da branijo mesto, ne pa da napadajo. Voditelja Miriditov Marko Gioni in Isa Boljetinac sta izjavila, da je boj proti vstasem, katerih je okoli 14.000, popolnoma brezuspešen. Vstasi so obkolili Drač od vseh strani in so izjavili, da ne gredo preje proč, dokler ne zapusti knez dežele. Vstasi le zato niso zasedli mesta, čeprav so gospodarji v njem, ker hočejo izzvati mednarodnih težkoč. Vstasi imajo baje prav izborne voditelje in so zelo izveščani, med tem ko so knezove čete skrajno slabo organizirane. — V zadnjem boju so imele vladne čete 300 mrtvih, 250 ranjenih, 150 jih pogrešajo ki so najbrže utonili v močvirju. — Iz Carigrada poročajo, da je prišla deputacija Albancev v Carigrad in ponudila albanski prestol princu Burhanu Edinu, sultanovemu najbližjemu sinu.

== Napetost med Grško in Turčijo. Turška vlada je izročila vsem poslanikom v Carigradu noto, v kateri pravi, da so grške vesti o preganjanju Grkov v Mali Aziji pretirane in neresnične. Nato pozivlja vlada poslanstva, naj odpošlje vsako poslanstvo po enega delegata z ministrom Talaat begom, ki potuje po Mali Aziji, da se prepriča o resničnosti grških trditve. Dalje pozivlja nota, naj poslanstva odpošljejo tudi po enega delegata v Macedonijo, da se prepričajo, koliko morajo pretrpeti mohamedanci od Grkov. — Iz Aten prihajajo vesti, ki označujejo položaj med Grško in Turčijo za skrajno nevaren. Bolgarija je izjavila, da ostane popolnoma nevtralna, če pride do grško-turške vojne.

== Med Rumunijo in Rusijo se je dosegel popoln sporazum v vseh orijentalnih vprašanjih.

Človekoljubni kapitalisti.

Industrijski svet je imel v torek na Dunaju sejo, na kateri so zastopniki veleindustrije razpravljali do kosti svojo človekoljubnost nasproti najbednejšim od bednih, nasproti proletarskim otrokom. Dr. pl. Skene je poročal o predlogu rudarskega svetnika Outmanna, ki zahteva, naj se pridruži Avstrija mednarodni pogodbi o prepovedi nočnega dela za mladostne delavce in o deseturnem delovniku za ženske in mladostne le pod pogojem, če se pridruži tej pogodbi tudi Rusija, Srbija, Bolgarija in Rumunija. Gospodu so torej posnemanja vredni zgled v socialnem oziru najbolj zaostale dežele, ne pa Angleška, Francoska in Nemčija! Zahtevo je ntemeljeval gospod Skene s potrebnimi šadkorne industrije, ki bi jo upropastila prepoved dela za otroke izpod 16. leta. Gospod Skene je pa tudi velik prijatelj delavstva in dejal je, da delavske družine nikakor ne morejo pogrešati za služba otrok. Da bi zvišali mezde odraslim delavcem, to seveda ne pride tem človekoljubom na misel. Zanimivo bi bilo izvedeti, če tudi otroci s 14. in 15. leti onih krogov, katerim pripada gospod pl. Skene, delajo ponoči. Tako »zahteva« ponočnega dela je seveda le za proletarske otroke. Drug človekoljub, ki je na tej seji tudi toplo priporočal bethlehemiški umor, je gospod Reich. Zahteval je kratkoma, da naj ne velja prepoved nočnega dela otrok za steklarsko obrt. Gospod Reich noče spravljati v nevarnost zdravja proletarskih otrok. Ampak to velja samo za one industrije, od katerih nima on nikakšnega dobička. Pri steklarski industriji pa se steka zanj zlata reka profita, zato ne more pogrešati otrok pri nočnem delu. Končno se je oglasil še gospod Brosche in predlagal, naj se pozive pri vseh industrijah, katera da soglašja s prepovedjo nočnega dela za otroke in z deseturnim delovnikom za žene in otroke. No, to bo lepa zbirka človekoljubnih želja.

Sekcijski šef Mataja je obrazložil tem Hendežem, da imamo v Avstriji v avtonomni

zakonodaji že od leta 1885. prepoved nočnega dela za otroke izpod 16. leta in da je v Avstriji že močno uveden deseturni delovnik in je enajsturni delovnik le še izjema. Industrija bi ne bila prav nič oškodovana, če se pridruži Avstrija zahtevam bernske konvencije po prepovedi nočnega dela za otroke in upeljavi deseturnega delovnika.

Ali vse to ni genilo gospodov industrijalcev in zlasti so se razburjali nad tem, da prepoveduje bernska konvencija čezurno delo za otroke, zakaj deset ur dela na dan je vse pre malo za 14- in 15letne dečke in deklice! Gospodje Regenhart, Schlimg, Löw-Beer, Vetter, Penzig in Wathelt so zahtevali, da naj bo dovoljeno pridržati otroke izpod 16. leta vsak dan eno uro pri čezurnem delu. In to so čedni gospodje v industrijskem svetu tudi sklenili!

Avstrijskih industrijalcev ni sram pred vsem svetom, da se tako očitno izkazujejo za najsirovejše izkoriščevalce. Ni jih sram, da imajo na čelu pečat morilcev mladostnih, ni jih sram priznavati, na kakšen ostuden način polnijo svoje blagajne. Delavstvo pa naj spozna iz te razprave, da mora, mora nastopati proti tem kapitalističnim pijavkam z najbrezobzirnejšim bojem. Delavstvo naj se nikar ne zanaša na dobro srce kapitalistov, ampak le na moč svojih strokovnih organizacij!

Iz domačih krajev.

— Po njihovih delih jih boste spoznali. V nobeni deželi nista politična strast, strankarsko sovraštvo vzgojila tako ostudnih sadov kakor na Kranjskem, odkar so na krmlju klerikalci. Politično sovraštvo klerikalcev sega že tako daleč, da bi se prav nič ne čudili, če bi se pobijali ljudje neenakega političnega prepričanja. In to vse po zaslugi katoliških duhovnikov — la Krlek, Lampe, ki sta vzor brezobzirnih in neobzirnih demagogov. »Slovenski Narod« poroča o dogodku z Notranjskega, ki je tako sirov in gnusen, da človek dvomi, če živimo na Kranjskem v 20. stoletju ali pa v 12. »Slovenski Narod« poroča: »V Kosezah pri Ilirski Bistrici je dne 14. maja l. l. uničil požar hiši dvema posestnikoma — nekemu klerikalcu in naprednjaku Franu Peterlinu. Bistriško gasilstvo, ki ne dobiča od deželne oblasti niti vinarja podpore, ni vprašalo, ali gori pri naprednjaku, ali pri klerikalcu, marveč je brez odlaganja hitelo bližnjiku na pomoč in s samo poštvovalnostjo rešilo to, kar se je sploh še dalo rešiti. Oba pogorela sta reveža, za to se je v nedeljo 17. maja pobiralo za nju v cerkvi. Vsakdo je pričakoval, da se bo skupilo v enakih delih razdelilo med oba nesrečnika. A kaj se je zgodilo? Trnovski dekan je dal klerikalcu 113 K, naprednjaku Peterlinu pa je spodil z besedami: »Vi niste pravi kristjani«, in vrget za njim 2 K, zaviti v papir.« — Ali je v trnovskem dekanu sploh še kakšno človeško čustvo? Taki ljudje so poklicani, da pripeljejo slovensko ljudstvo h kulturi? V najgrše barbarstvo, a ne h kulturi. S. L. S. je pa lahko ponosna na sadove svojih naukov.

— »Slovenec« in »Slovenski Narod« sta poročala pretečeni teden s pravo naslado o velikanskih »defraudacijah« pri prvem nižjeavstrijskem delavskem konsumnem društvu in sta poročala kot čisto in sveto resnico vse, kar je nagromadil Tempfer laži o tej delavski instituciji. Junak Tempfer, ki je tako samozavestno pripovedoval na krščansko socialnem shodu o zapravljenih 750.000 K, pa sedaj piše v krščansko socialni »Reichspošt«, ki je seveda prinesla Tempferjeve trditve z velikansko radostjo, da je »Reichspošta« napačno poročala vsebino njegovega govora. Pravi, da on ni trdil, da so zapravili v konsumu 750.000 K, temveč da je imel konsum v teku treh let pri različnih obratih toliko deficita. Seveda tudi to ni res, kar smo bili dokazali že pred tednom. Res je pa, da je nekaj novih produkcijskih obratov konsum imelo prvi čas deficit. Kljub temu je imel konsum velik čisti dobiček, ker se je izravnal deficit z dobičkom drugih obratov. Pretečeno leto je imel konsum le od lastnih produkcijskih obratov in posestev 98.650 K čistega dobička, ne vstevši čistega dobička pri prodaji blaga. Tempfer je bil nagromadil tudi še vse polno laži o nekaterih uslužbenih konsumu na onem znamenitem shodu, a sedaj preklicuje te laži tudi v »Reichspošti«. Sicer bo pa imel Tempfer priliko, da dokaže vse svoje gorostasne trditve pred sodnikom, ker so ga obrekovani sodrugi že tožili. — Iz vsega tega pa naj spozna delavstvo, koliko so vredna »razkritja«, ki jih prinajajo meščanski listi tako radi o institucijah socialno demokratičnega delavstva. Radi bi omajali zaupanje delavstva v to, kar si ustvari delavstvo iz lastne moči.

— »Dan« nesramno laže. »Dan« od četrta piše, da so socialni demokratje v Gradcu tudi nabirali podpise za lex Kolisko. To si je izmislil zopet »Dnevov« lažnivec po poklicu. Socialni demokratje v Gradcu so javno v »Arbeiterwille« pozivljali delavstvo, naj ne podpiše zahteve po tem zakonu za Stajersko. In meščanski grški listi so zaradi tega grdo napadali socialne demokrate. Ali kaj je mar resnica profesioniranim obrekovalcem socialne demokracije pri žurnalistični cunji »Dnevov«. S svojo lažjo bi najbrže radi natvezili svojim naivnim bralcem bajko, da so socialni demokratje po vseh drugih deželah bolj nacionalni kakor pa slovenski socialni demokratje. »Dnevov« uničevalci socialne demokracije naj se nauče najprej spoštovanja resnice, potem naj šele »delajo javno mnenje«.

— Sprejem v prvi gimnazijski razred. Na drugi državni gimnaziji v Ljubljani (Poljskega cesta) bo vpisovanje za prvi razred šolskega leta 1914/1915 v nedeljo, dne 28. junija 1914 dopoldne od 9. do 12. v ravnateljevi pisarni. Učenci naj pridejo v spremstvu staršev ali njih namestnikov in prinese s seboj krstni list in obiskovalno izpričevalo zadnje ljudske šole. Sprejemni izpiti bodo v soboto, dne 4. julija, od

9. dopoldne dalje. Zunanji učenci se lahko tudi pismeno zglase, ako dološljejo imenovane listine pravočasno ravnateljstvu, zglasti se pa morajo vsaj pred izpitom osebno pri ravnateljstvu.

— Dolžnost naznanjevanja nalezljivih bolezni. Zak. kr. deželna vlada za Kranjsko razglasa: Člen z dne 14. aprila 1913, drž. zak. št. 67, o zaščitni in zatiranju prenosnih bolezni, označuje škrlatno, difterijo (davico), abdominalni legar (tifus), grižo (disenterijo), epidemsko otrpjenje tilnika, porodniško mrzlico, legar z marogami, kozo, azijsko koleru, kugo, recidivni legar, gobavost (lepro), egiptiško vnetje oči (trahom), rumeno mrzlico, vrančni prisad (črtnico), smrkavost in steklost ter ugriznine po na steklosti obolelih ali steklosti smuljivih živalih kot bolezni, ki jih je treba naznanjati. Naredba ministra za notranje zadeve z dne 5. maja 1914 razširja z zakonitim pooblaščenjem krog teh bolezni, ki jih je treba naznanjati. Glede ošpic, dušljivega kašlja in mumps (vnetja ušesne slinavke) določuje namreč krajevno omejeno naznanilno dolžnost, to je ošpice, dušljivi kašelj in mumps morajo se naznanjati v zdraviliščih, kopelih, letoviščih, zimskih ščacijah in drugih krajih te vrste, ki jih z razglasom določi politična deželna oblast, dalje te tri bolezni ter rdečice in norice v zavodih in internatih, ki jih deželna politična oblast istotako označi razglasilnim potom. Naznanilo je podati pismeno, ustmeno, brzojavno ali telefonsko; ako se je podalo telefonsko, mora se takoj ponoviti pismenim potom. V svrhu naznanjevanja so se izdale posebne tiskovine (Naznanilo o kužni bolezni), katere uporabljati pa so dolžni le zdravniki in predstojniki bolnišnic, ki bodo te tiskovine dobivali od županste. Razen te splošne nalagata zakon in naredba zdravnikom v gotovih slučajih, še neko posebno naznanilno dolžnost. Naznanjati imajo namreč poleg tega vsak prvi primer obolesti ali sumnje obolesti na škrlatno, difterijo, legarju z marogami, kozah, azijski koleri, kugi ali egiptiškem vnetju oči nemudoma, in sicer brzojavno, telefonsko ali, ako se naznanilo tem potom ne more podati, po posebnem slu županu in politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom politični deželni oblasti. Na enak način naznaniti je županu vsak prvi slučaj steklosti. Naloga župana je, da tudi s svoje strani najkrajšim potom naznaniti politični oblasti vsak prvi slučaj ene ravno kar imenovanih bolezni. Z enako naglico naznanjati je pri legarju z marogami, kozah, koleri in kugi ne le vsak prvi, temveč sploh vsak slučaj politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom deželni politični oblasti. Izjemo glede te posebne naznanilne dolžnosti uvaža naredba z ozirom na škrlatno, difterijo in egiptiško vnetje oči v onih krajih, ki jih ima določiti deželna politična oblast, v katerih se te bolezni trajno pojavljajo, kakor je to n. pr. pogosto v velikih mestih. V takih krajih razglasi županstvo primernim potom, da ima odpasti ta posebna naznanilna dolžnost. Glasom naredbe imajo dalje zdravniki s posebnimi tiskovinami (Končno naznanilo) županu naznaniti oddajo bolnik, obolelega za boleznijo, ki jo je dolžnost naznaniti, v bolnišnico, njega preselitev, kakor tudi ozdravljenje ali smrt.

— Nabrežina. (Brandner je na shodu v Sp. Šiški lagal.) Lumparija agitatorjev NDO, presega že vse meje. Kjer le morejo, nas napadajo na najostudnejši način. Toda še mar nam ne bi bilo, če bi, ako že kaj povedo, podprli svoje trditve z dokazi. Ker pa vedno lažejo, zato seveda tudi nimajo dokazov. Naj pribijemo zopet eno laž Brandnerja. Na »velikanskem« shodu v Sp. Šiški je Brandner povedal med drugim tudi sledeče: »Nabrežinski socialni demokratje so rekli županu Cahariji: »Glej, da napraviš tako, da bodo delavci pri naši organizaciji.« Ker pa je stal župan Caharija na stališču, da to ni njegova stvar in ker je bil proti tej želji socialnih demokratov, so zagnali poslednji velik hrup in so začeli stavkati.« Zakaj stavkalo pravzaprav kamnarski delavci v Nabrežini, ali proti NDO, ali za svojo tarifo? Ko je imel Caharija v svoji delavnici že toliko narodnjaških hlapcev, da je z njimi lahko začel hujskati in izzivati, je nastalo v delavnici neznošno razmerje za naše sodruga. Lep čas je trajala ta gonja, toda konec si ji morali napraviti, ker smo končno bili pametnejši nego Janez in njegova zaščitnica. 3. marca smo ustavili delo in zahtevali od Janeza, da nam dá poseben prostor, tako da ne pridemo s hujskati niti najmanje v dotiko. Temu se je bil Janez uprl, nakaš smo seveda zastavljali. Torej zastavljali smo, ker nas ni hotel ločiti od narodnjakov, nikakor pa ni bila namerjena stavka proti narodnjakom. S stavko smo prisilili Janeza, da nam je nakazal posebno delavnico in delo se je zopet začelo. Delali smo dva tedna, pa je začela lumparija od strani Janeza. Ker je vsled umazane konkurence akordne plače tako nizko postavil, da nismo bili v stanju zaslužiti niti 4 K na dan, smo zopet ustavili delo in zahtevali od njega, ne da napravi tako, da bodo delavci pri naši organizaciji, marveč, da prične s nami pogajanje za novo tarifo. Ali ste slišali sedaj Brandner? Caharija je to zahtevalo in ne on, ki jo je Brandner na shodu v Spodnji Šiški tako bahavo trdil, odklonil, in zato stavkamo danes. Ali ste razumeli Janez in pa Vi širokoustni Brandner? S svojimi lažmi je hotel Brandner na shodu v Sp. Šiški dokazati, da pečatimo narodnjakarske delavske izdajalce popolnoma brez vsakega povoda za krumirje. Torej mi stavkamo za novo tarifo in NDO, krumirji, kdor pa trdi kaj drugace, je lažnivec in obrekovalec. Zato ostane tudi Brandner, tako dolgo, dokler nam ne dokaže, da stavkamo proti NDO. in ne za novo tarifo, lump in obrekovalec. Brandner je s tem razodel velik del lumparije NDO. in vemo jako dobro, da ne bi bil izustil tega, če bi bil vedel, da prinese »Dan« tako obširno njegov govor. »Dan« mu je pripravljal torej prav lepo blamažo in precej veliko

odgovornost. Komur je laž sredstvo do cilja, sploh ne more govoriti resnice, nego laže in laže, da že sam verjame lažem. Od NDO. v Nabrežino poslani tajnik Škerlj pa govori drugače kot Brandner. On pravi namreč, da bo odločevala o tarifi NDO. Te besede so resnične in jim prav nič ne ugovarjamo, ker je NDO. v resnici že odločila. Podaljšala je namreč s Caharijo staro pogodbo do 31. decembra 1915. Zakaj je NDO. to storila? Ker dobro ve, da smo za našo tarifo še vedno v boju in da bi se tudi njeni člani morda pridružili lepega dne našemu boju. Ker bi pa bilo to proti principom njih organizacije, so morali nekaj napraviti, da delavstvu lahko rečejo: »Vam se ni treba bojevati, ker tarifo že itak imate. Pustite socialne demokrate, naj se bojujejo. Saj ne bodo ničesar dosegli.« Če bi se res zgodilo, da ničesar ne dosežemo, čigava zasluga bi pa bila? Krumirske NDO., ki nas je združena s Caharijo izdala. Torej Brandner, ali ste krumirji ali niste? Značilno je pri tem za krumirstvo to, da so agitatorji, preden so imeli kaj tal v Nabrežini, svojim ovčicam vedno pripovedovali, kako da se bodo bojevali za novo tarifo. Laž jim je bila sredstvo do cilja kakor vedno. Ko so pa bili tako močni, da so mogli odločevati, so se začeli sklicevati na krizo, češ, da so prisiljeni vsled velikanske krize odstopiti od vsakih zahtev in podaljšati staro tarifo. Takrat je bilo med delavci veliko nezadovoljstvo, kar so pa spretni voditelji krumirjev hitro potlačili. Tedaj so tudi povedali, da ne morejo nikakor biti za tako tarifo, ki je naperjena proti njim itd., skratka, uporabljali so vsako, če še tako umazano sredstvo, samo da ostanejo varuhi podjetništva. Kaj smo, če tako delamo? Ali nismo izdajalci delovnega ljudstva? Ali nismo krumirji? Tale vprašanja priporočamo Brandnerju, posebno pa delavcem v NDO. v pretres. To so dejstva, ki jih ne utaji nihče, zato krepak fej lažnivcu Brandnerju.

— Krajna politična organizacija v Solkanu vabi vse sodruga na sestanek, ki bo v nedeljo ob 9. predpoldne v prostorih »Delavskega izobraževalnega društva«. Dnevni red: Volitev delegatov za IX. strankini zbor. Slučajnosti. — Odbor.

— Italijanski socialisti za slovenske šole. V tržaškem mestnem svetu se vrši podrobna razprava o proračunu. Na seji občinskega sveta v torek 16. t. m. se je vnela živahna razprava pri točki »Ljudske šole«. K besedi se je oglasil občinski svetnik sodrug Doff-Sotta in se zavzel za slovenske šole v Trstu. O njegovem govoru poroča »Edinost« sledeče: »K besedi se je oglasil socialni demokrat Doff-Sotta. Želi razsežne javne razprave. Tudi iz občinskega sveta naj pride glas, da se ljudska šola spravi v soglasje s časom. Sedanja šola je pač, kakor vse drugo, pod vplivom sedanega družabnega reda: Je privilegij. Privilegirani sloji niso imeli nikdar zmisla za šolski ideal. Ta ideal socialistov ni utopija, in sloni na prepričanju, da naj služi šola vzgoji za kolektivno delo. V njej ne vladajo le socialna enakost, ampak padejo naj tudi vsi verski in narodni predsodki. Doslej so srednje šole vse preveč Benjamini. O tem priča tudi državni proračun. Ni še ljubezni do ljudske šole. Zalostna priča za to so naša učiteljska. In kakršna so ta, taki so učitelji. Je tudi izvrstnih, ali vezani so in izpostavljeni šikanam. To je krivica s socialne in narodne strani. Odkrito mora grajati krivico, ki jo občina dela tisočim otrok slovenske narodnosti. Vi zahtevate vsučilišče, a tisočim slovenskih delavcev odrekate šolo v materinem jeziku. Tudi pritožbe svet. Wilfana glede srednjih šol so opravičene. Slovencem se zamerja celo aspiracija po lastnem šolstvu. To je nezaslišano. Ko je svetnik Seraval polemiziral z Wilfanom, je mislil z glavo — »Piccola« (Splošen smeh). Slovenskih delavcev je tu na tisoče, morajo opravljati najtežje delo in so slab plačani. Ti še ne občutijo prav krivice, ki se jim godi. Ali naj le počaka svetnik Seraval. Ko pridejo ti do polne zavesti, si vzamejo šolo! Potem tudi nemški zavezniki ne bodo koristili tej buržvaziji, ki zna le lafati proti luni! Dolžnost občine je, da daje šolo vsem v materinem jeziku. Kadar so Italijani protestirali proti tak muki, so tudi socialisti soglašali z njimi. Ali, kar velja za Italijane, velja tudi za Slovence. Proletariat hoče naroden mir, skupno delavno življenje, popolno priznavanje pravic vsem! Morda se boste morali vi odreči kakemu privilegiju, ali civilizacija in narod bosta imela le korist.« — Poročilo o govoru sodruga Doff-Sotte smo povzeli iz »Edinosti« nalašč zato, da ne bodo morda šovinisti dejali, da smo si omenjeni govor izmislili sami. Prepričani pa smo, da bo vabila tržaška »Edinost« ob prvi priliki, da so italijanski socialisti proti slovenskim šolam v Trstu. Zakaj, kaj na bi počel nacionalizem brez laži?

— Odbor jugoslov. socialistične mladine v Trstu naznanja, da priredi skupno s »Ljudskim odrom« v nedeljo 21. t. m. izlet na Učko goro. Kdor se hoče udeležiti tega izleta, naj se pripravi v društvenih prostorih v Rolanu, ulica Apriar št. 12.

— Mladeniška organizacija v Trstu priredi v nedeljo 21. t. m. izlet na hrib Čaven. Odhod ob pol petih zjutraj iz društvenih prostorov v Rolanu.

— Odbor podružnice »Ljudskega odra« v Rolanu vabi vse sodruga pevce v soboto 20. junija ob 8. zvečer k pevski vaji. Ker bo knalu vrtna veselica, se odbor nadeja, da gotovo pridete vsi. — Odbor.

— Rodbinska tragedija v Puli. Pri zdravnikovi vdovi Milki Tercisovi, pristojni v Atene, je stanoval že dlje časa 29letni mornariški zdravnik dr. Zahalka, ki je imel ljubezensko razmerje s 24letno hčerko gospodinjice. Sedaj se je izvedelo, da je bil Zahalka tajno poročen s Heleno po pravoslavnem obredu. Njuna poroka je bila v Belgradu, kjer je bila Helena odvetniška kandidatinja. V zadnjih dneh je zbolela Helena prav močno, da so morali poklicati

v odsotnosti dr. Zahalke zdravnika. Pomoč je prišla že prepozno, Helena je čez nekaj časa umrla. Dr. Zahalka je sam pripravil truplo za pokop. Ko je prišel pravoslavni duhovnik v četrtek opoldne na pogreb, je bilo stanovanje zaklenjeno. Policija je odprla vrata. V postelji sta ležala mrtva dr. Zahalka in njegova tašča, Tercisova. Pustila sta pisma, v katerih pravita, da nista mogla preboleti izgube Helene. Dr. Zahalka je prerezal Tercisovi žile, sam pa se je zastrupil z morijem. Zahalka je hotel odpraviti Heleni plod, a se mu je to ponesrečilo in bi moral vsled tega odločiti oficirsko šaržo, zapustiti svoj poklic in bi prišel pred sodišče. Zato je šel raje v smrt.

— **Kinematograf »Ideal«.** Spored za soboto 20., nedeljo 21., ponedeljek 22. junija. 1. Gaudmontov teden. (Najnovije, sport, moda itd.) 2. Stric Kokl in razredna srečka. (Burka.) 3. Otroci s ceste. (Čuvstvena ljudska drama v treh dejanjih.) V glavnih vlogah: Bubi in mala Suzana Privat. 4. Avguštin in velblod. (Komično.) Šolski mladini primerno! 23.—25. jun.: Bitka pri Gettysburgu. 30.000 sodelujočih. (Realistična vojna drama v 4 dejanjih. Najimpozantnejši vojni film, kar jih je kdaj izšlo. Odločilne bitke v ameriški meščanski vojni, 1., 2. n 3. julija 1863. pod poveljstvom slavnega generala Meade.

Konsorcij za izdajanje slov. socialističnega dnevnika

priredi
v nedeljo 5. julija 1914

v vseh prostorih »Delavskega doma« v Trstu, ulica Madonnina 15

veliko socialistično veselico

katere čisti dobiček je namenjen za slovenski socialistični dnevnik. Na veselici sodeluje in nastop prvič tamburaški zbor slovenske socialistične mladine v Trstu, ki bo v veliki dvorani proizvajal lepe tamburaške zборе. Na terasi bo sviral izbran mandolinistični orkester. Pevski zbor bo pa pel peke nove, za to priliko nalašč naučene zборе. Naše sodružice so si pa omislile za to prireditev še vse druge stvari. Tako bodo imele svoj šotor, kjer bodo prodajale kavo; v drugem šotoru bodo prodajale dobre likerje in mrzla jedila; zopet v tretjem šotoru bo sodružica delila sladice. Druge pa bodo razveseljevale udeležence z razprodažo poljskih cvetk, ki jih bodo same nabrale. Zraven tega pa bomo imeli še običajen srečolov s 2000 dobitki in bo vsaka srečka zadela več ali manj vreden dobiček. V zeleni dvorani bo pa ples. Veselica prične ob 5. popoldne in bo trajala pozno v noč. Odbor je sklenil, da napravi vstopnino kolikor mogoče nizko, da bo vsem omogočeno udeležiti se te redke prireditve. Na terasi bo pa zvečer japonska razsvetljava. Upamo, da ne bo slovenskega sodruga in zavednega delavca, ki se ne bi udeležil te prireditve in pripomogel tako k ustanovitvi prepotrebne slovenskega socialističnega dnevnika.

Socialni in strokovni pregled.

* **Stavka pri kamnoseškem mojstru g. Tomanu v Ljubljani** traja neizpremenjeno dalje. Gospod Toman je človek nekam čudne naravi. Prvič skuša utajevati delstvo, da sploh ni prejel od zveze delavcev s kamnom v Avstriji načrta za novo pogodbo; drugič pravi, da sploh ne ve, zakaj da stavkajo njegovi delavci. Pojasnilo sodr. Ivančana mu ni zadostovalo, zato je povabil tri trezne delavce — tako pravi on — na obrtno oblast, da mu povedo vzrok stavke. Ali morda misli g. Toman, da je bilo njegovo delavstvo pijano, ko je sklenilo stavko, da išče sedaj le trezne delavce? To je brezprimerna žalitev poštenih delavcev. Delavci se seveda niso odzvali njegovemu pozivu, so pa o tem takoj obvestili tajnika sodruga Ivančana, ki je v ponedeljek zopet obiskal g. Toman. Ko je g. Toman zagledal tajnika, mu je dejal: »Lepo stvar ste mi naredili!« Sodrugi Ivančanu je pojasnil, da je moral delavcem povedati, da se je 9. junija g. Toman skril, iz česar sledi, da se ne mara sploh pogajati. Če pa je delavstvo nato sklenilo stavko, je imelo iz praktičnega stališča popolnoma prav. Nato je dejal g. Toman, da je izdelal pogodbo; če je delavstvo sprejme je dobro, če ne, tedaj naj štrajka dalje. Zdi se nam, da ni potrebno, da prinašamo detajlirano to pogodbo, ker smo tega prepričanja, da si vsak delavec lahko sam misli, kakšna je pogodba, ki jo izdela podjetnik. Le nekatere točke, ki kažejo Tomanovo nazadnjaštvo in njegovo podjetniško kratkovidnost v najlepši luči, hočemo omeniti. Tako smo n. pr. v naši pogodbi zahtevali prost dan za praznovanje prvega majnika. K tej točki je pristavil g. Toman sledečo duhovito opazko: »1. maj pa lahko vsak praznuje, kdor je len za delo ali pa ima preveč zaslužka.« K točki 6. je dodal g. Toman sledeče: »Organizacijo bi pripoznal v tem slučaju in v tolikem obsegu, kolikor bi spolnjevala svoje dolžnosti.« Torej kdor praznuje prvi maj in se bori za svoje politične pravice, tega smatra g. Toman za lenuha. S tem pa, da smo postavili točko, s katero zahtevamo priznanje naše organizacije, nismo niti mislili na to, da bi jo postavili v službo g. Tomanu, da bi diktirala delavcem le dolžnosti, a ne bi zahtevala pravic za delavstvo! Toda to še ni vse, kar je vredno kritike in kar odločno odklanjamo, temveč najodločneje obsojamo to, da nam hoče Toman s svojo pogodbo znižati plačo za štiri vinarje na uro pod staro pogodbo. Delavstvo je Tomanu že naznanilo, da pogodbo odklanja. Boj traja dalje, zato naj nihče ne jemlje dela pri Tomanu.

* **Stavka kolarjev na Sušaku pri Reki.** Kolarška organizacija iz Zagreba nam poroča, da so kolariji na Sušaku pri Reki v mezdnem

gibanju. Zato naj ne hodi sedaj noben kolar na Sušak.

* **Delavski svet in delavska knjižnica.** 25. maja je imel delavski svet po daljšem odmoru plenarno sejo, na kateri je razpravljal tudi o delavski knjižnici. V nobeni moderni državi nimajo več delavskih knjižnic, le še v Avstriji obstoji ta, za delavce naravnost sramotna naprava, kljub temu, da se je že nešteto korporacij bavilo z vprašanjem, ali naj se odpravi ali ne. No, avstrijski delodajalci niso kar nič navdušeni za odpravo in jo poizkušajo preprečiti. Delavski svet je razpravljal 25. maja o poročevalčevem predlogu, naj se nadomesti knjižnica z legitimacijo. Legitimacija naj bi bila nekak izkaz o identiteti in bi imela rubrike za vpis imena, posla in stanovanja podjetnikovega, dalje prostor za vpis, kdaj da je nastopil delavec službo, kdaj je izstopil, kaj je delal. Vpis v legitimacijo naj bi bil za mladostne pomožne delavce obvezen, za polnoletne pomožne delavce neobvezen. V bodoče naj bi tudi odpadla za polnoletne delavce določba, da morajo shraniti del. knjižico pri podjetniku. Nekaj novega bi bilo po poročevalčevem načrtu tudi to, da ne bi več vpisaval podjetnik v legitimacijo, temveč občinski uradi. Ta načrt je dobil sedaj v presojo obrtni osek delavskega sveta. Kadar dokonča osek delo, se bo bavil svet iznova s tem vprašanjem. Kako hitro da dela svet, je dokaz dejstvo, da se je že pred 14 leti bavil z vprašanjem odprave knjižic, a ni prišel do nikakšnega rezultata. Največji nasprotniki za odpravo delavske knjižice so mali obrtniki. Male obrtnike zastopa v svetu znani krščanski socialci Wohlmeier, ki predlaga na vsaki seji sveta, na kateri naj bi se obravnavalo vprašanje o delavskih knjižicah, prehod na dnevni red. Wohlmeier je stavbinski podjetnik, pa se boji, če sprejme delavca brez knjižice, da mu odnese kako hišo čez noč. Da se izogne tej nevarnosti, more imeti za garancijo delavsko knjižico v svoji pisalni mizi.

* **Sodarji in pivovarniški delavci** imajo shod v soboto 20. t. m. ob 6. zvečer pri Reininghausu.

Vestnik organizacij.

Podružnica »Svobode« Vič-Glinca ima v soboto dne 20. junija ob 8. zvečer setanek v gostilni Amerika na Glincah. Udeležite se sestanka vsi!

Centralni odbor »Svobode« ima v sredo, 24. t. m. ob 8. zvečer sejo.

Resolucije k poročilu združništva.

Deveti strankini zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Ljubljani konstatira, da je združništvo, če posluje po strankinih načelih in sklepih osrednje zveze avstrijskih konsumnih društev v delavskem gibanju važen faktor ter priporoča vsem svojim pristajajočim sodelovanje pri združnih, katerih poslovanje je demokratično in ne nasprotuje razrednemu stremljenju jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Združnim organizacijam se priporoča, da se ognejo vsakemu nesoglasju s stranko, naslednje:

1. Združništvo opravlja svoje poslovanje samostojno ali vendar sporazumno s strankino organizacijo.
2. Krajevne in združne organizacije si vedno dele delo, ki ga opravljajo ločeno in se medsebojno podpirajo.
3. Politične organizacije se ne smejo vmešavati v notranje poslovanje raznih združ, a vendar imajo pravico pri raznih volitvah v nadzorništvo ali v agitacijske odbore sporazumno z združo za take volitve postavljati svoje kons. društev opraviti intervirati ter zadeve, ki so povzročile nespornost, preiskati, eventualno v zadevah, ki nimajo z notranjo upravo združništva nič opraviti, storiti samostojne sklepe, katerim se morata pokoriti oba dela.
5. Združne organizacije, ki ne odgovarjajo tem načelom in njih poslovanje ne odgovarja demokratičnemu in razrednemu stremljenju stranke, ne smatra stranka za socialno-demokratične, dasi so udeleženi posamezni sodrugi in odklanja tudi vsako moralno odgovornost.

Odgovorni urednik: Ivan Tokan.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Ljubljanska tiskarna« v Ljubljani.

Delavska hranilnica in posojilnica

reg. zadr. z omeje. jamstvom v Gorici
vabi na

občni zbor

na dan 28. junija 1914 ob 10. predpoldne v Gorici Via Tre Re št. 16 I. nadstropje

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrdilo letnega računa.
3. Razdružba zadruge.
4. Volitev likvidacijskega odbora.
5. Posamezni predlogi.

Ako na obnem zboru 28. t. m. ne bo zastopano 2/3 glavnih deležev, sklicuje se za 12. junija 1914. ob 10. dopoldne drug občni zbor z istim dnevnim redom, na katerem se v smislu § 80. društvenih pravil, sklepa brez ozira na zastopane deleže



Rudar

sekače (Hauerje) sprejme po dnevni mezdi 4—5 K za takojšnji nastop **A. Sušnik**, Ljubljana, Zaloška cesta.

Kavarna Stari trg št. 39
celo noč odprta
„LEON“
Gostilna
Florjanska ulica št. 6.
Pristra vina. Domača uhinja.

GORČEVA
KOLESKA PRIZNANO NAJ BOLJŠA SEDANJOSTI X
A. GOREC
LJUBLJANA MARIJE TEREZIE CESTA ST. 14 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAH
TEVAJTE PRVI SLOV. CENIK BREZPLACNO

Dijakom
je najljubše darilo za dobro izpričevalo
Waffenrad
(orožno kolo) najboljšo kolo monarhije
KOLO
KOSMOS
dobro, ceno ljudsko kolo.
Katalogi gratis in franko od zastopnikov **Ivan Jax & sin, Ljubljana.**
Avstr. orožnotvorniška družba, Steyr, Ljubljana, Ivan Jax & sin, Kostanjevica: Alojzij Gutach, Kočevje: Fr. Tschinkel, Novomesto: Franc Kender, Bled: J. V. B. B. B.

Varčne gospodine!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajtrk. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umirja vso dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodine 50% pri gospodinskih izdatkih, 3/4 pri mleku in polovico pri sladkorju. Vsak dan prihaja naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu lekarnarju Trnkoczyju v Ljubljani zraven rotovža, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitev po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloga na Dunaju v lekarnah Trnkoczy; Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. Trst, drogist I. Camauil St. Giov. di Guardella 703; Gorica, Mazzoli E., trgovec; Celje Hočevar, trgovec; Celovec, Hauser, lekarnar; Maribor, König, lekarnar. — Dobi se tudi v vseh prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Zlato na obroke!

od 4 K vsakomur na vse kraje. Kdor hoče poceni kupiti zlato vezičico in srebrno uro naj piše takoj na

R. LECHNER
Goldwarenhaus, Lundenburg, Nr. 707.

Najboljši so danes
Grätzer šivalni stroji!
Prednosti: Eni tudi uvaž; post. brezplačno.
Garancija 10 let.
Kroglični tek (K. gellager). V rabi jih je že 2 1/2 milijona. Zadržujejo cono, ki je polnoma prosta.
Stroj veze (šitja) maši nogavice in perilo.
Od 1. julija Sv. Petra nasip št. 7 (za vodo poleg gostilne pri fa. moštru).
Josip Petelinc,
Ljubljana, Križevniška ulica št. 7.
Stroji za vsako obrt in kolesa.

Edna posebnost likerja je zdravnik želodca
„Zdravnik želodca“
je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.
Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.
Odklikovan v Parizu z zlato kolajno in čas. križcem.

Št. 11118.

Razpis ustanove za uboge vdove.

Na dan obletnice poroke Njene c. in kr. visokosti gospe nadvojvodinje Marije Valerije je pri mestnem magistratu razdeliti 400 K med pet ubogih ljubljanskih vdov (to je vdov, ki imajo v Ljubljani domovinsko pravico).

Nekolekovane prošnje, v katerih je natanko navesti gnotne, zdravstvene in rodbinske razmere (dohodke, bolezni, število nepreskrbljenih otrok i. t. d.), je vlagati

do vštetega 11. julija 1914.

na vložnem zapisniku mestnega magistrata.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 9. junija 1914.



pravkar prišli od najcenejše do najfinejše vrste v obilni izbiri, potem slamniki, čepice, kravate, rokavice, srajce, nogavice, žepni robei, naramnice, palice i. t. d.

po skromnih stalnih cenah v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ

Ljubljana, nasproti glavne pošte.

B. Götzl

Krasne novosti spomladanskih in polletnih oblek, površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Ljubljana

Mestni trg št. 19.

Najboljši nakup vsakovrstnih modernih in trpežnih

čevljev

je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o, Ljubljana na Bregu.

Cojzova hiša, poleg St. Jakobskega mostu.



(Varstvena znamka.)

Cena za gospode	K	14—, 17—, 20—.
„ „ dame	K	12—, 15—, 18—.
„ „ dečke ^{36/39}	K	10—, 12—.
„ „ otroke	št.	22—25 26—28 29—31 32—35
	K	5— 6— 7— 8—.

Garantirana kakovost po teh cenah.

Cenejšje vrste od kron 1.50 naprej.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna

Bluze

krila, kostume, plašče, domače obleke, perilo moderne in vse modno blago.

M. Kristofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah in krstni opravi.

Solidna trdnost.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir!



1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K; boljšega 2.40 K; prima polbelega 2.80 K; belega 4 K; belega puha 5.10 K; vosefinnega snežnobelega, puljenega, 6.40 K; 8 K; puha sivega 6 K, 7 K, belega, finega 10 K; najfinejši prsti puh 12 K. Naročila od 5 kg naprej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernice 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dolgi, 60 cm široke, polnjena z novim silvim, prav stano-vitnim puhaštim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K zglavnice 8 K, 8.50 K, 4 K. Pernica, 200 cm dolga, 140 cm široke, 15 K, 14.70 K, 17.30 K, 21 K, zglavnice, 90 cm dolga, 70 cm široke, 4.50 K, 5.20 K, 5.70 K, spodnja pernica iz močnega, črtnatega gradila, 180 cm dolga, 118 cm široke, 12.80 K, 14.80 K. Razpošilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne denar. — Natančni cenovniki gratis in franko.

S. Benisch, Dešenice št. 758, Češko.

Kmečko delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem

r. z. z. o. z.

Zadruga ima v svojih kletih veliko množino dobrega in naravnega vina svojih združnikov. Za pristnost od zadruge prodanega vina se jamči.

Oddaja se v lastnih sodčkih od 56 litrov naprej v vsaki množini. — Kdor kupi od nas enkrat, ostane nas stalen odjemalec.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik

mizarstvo.

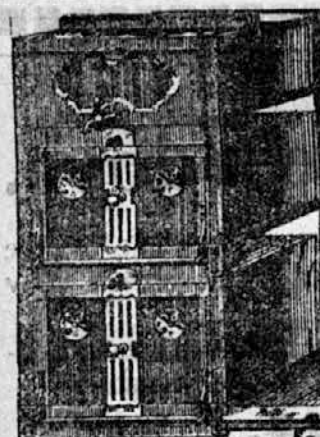
Ljubljana, Marije Terezije c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter je- Zaloga otomanov, di-
dilnih sob v različnih : vanov, žimnic ;
: najnovejših slogih. : in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu

350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.



Pozor stavbeniki!

Pozor občinstvo!

Izgotovljene štedilnike

solidno domače delo, prodaja po jako nizkih cenah.

Rudolf Geyer,

ključavničarski mojster

Ljubljana 4,

Cesta na Rudolfovo železnico št. 10.

priporoča tudi vsa v stroko spadajoča dela, vrtna, stopniščne in balkonske ograje, rastlinjake itd., ter vsa popravila.

Naročajte in kupujte „Zarjo“!

Pri nakupu različnega manufakturnega blaga se blagovolite obrniti na trdiko

A. & E. Skaberné

Obstoji od l. 1883.

Mestni trg 10.

Obstoji od l. 1883.

Na debelo in drobno!

Izredno nizke cene.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se sl. občinstvu za izvrševanje

portalna,
stavbena,
pohištvena
mizarska dela.

Prevzema kompletne oprave za

hotele,
kavarne, vile,
gostilne,
privatna stanovanja.

Izdeluje se v lastni najmodernejše opremljeni tovarni na Glincah in se jamči za solidno delo. Proračune se določijo na zahtevo brezplačno in v najkrajšem času.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratnike in v to svrhu spada- joče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné; Mestni trg 10.

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Deležni kapital K 80.000.

Rezervni skladi K 15.000.

Splošno kreditno društvo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

: : v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3. : :

Eskomptuje: menice, de-
vize, fakture. — Oskrbuje
inkasso za svoje člane. —
Daje predpne na vred-
nostne papirje in blago v
javnih skladiščih. Osebn
: : : kredit. : : :

Denarne vloge sprejema
v tekočem računu ali na
vložne knjižice. — Vložni
denar obrestuje po
5%
od dne vloge do dne dviga.
— Rentni davek plača iz
: : : svojega. : : :

Obratuje le s svojimi člani.
Član postane, kdor vzame
en opravični delež v znesku
kron 20. Glavni delež po
kron 200. Zaveza enkratna;
: : omejena. Članov 700. : :

Živahna zveza z Ameriko; v vseh krajih Združenih držav ima svoje zastopnike — zato oskrbi lahko vse potrebne informacije iz teh krajev.

Za varčevanje ima

lične domače hranilnike.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska del. družba.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Centrala: TRST.

Telefon št. 100

mednarodna spedijska, spedijske in zavarovalne vsake vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitni podvrženo blago. Najmodernejše opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mestu in na vse strani s patentiranimi pohištvenimi vozmi. Shranjevanje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotacije itd. — Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozništev: „Dalmatie“ delniške družbe v Trstu brzo-vozne proge Trst-Benetke inobratno ter Trst-Ancona parobrodne družbe D. Tripcovich & Co, Trst Avstrijskega Lloydja Cunard-Line za l. in II. razred. Zmerne cene. — Točna postrežba.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

s najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezčim bozovom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.



Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica št. 26.